

Тема № 12. Операції банків з іноземною валютою

- 1. Економічні та організаційні основи здійснення валютних операцій. Поняття валюти, валютний курс.*
- 2. Відкриття і ведення валютних рахунків, характеристика банківських рахунків.*
- 3. Неторгові поточні операції уповноважених банків із іноземною валютою*
- 4. Торгові поточні операції уповноважених банків в іноземній валюті.*
- 5. Етапи проведення обмінних операцій.*
- 6. Міжнародні розрахункові операції.*

1. Економічні та організаційні основи здійснення валютних операцій. Поняття валюти, валютний курс.

Комерційні банки в Україні є найбільш активними учасниками валютного обігу. Під **валютним обігом** розуміють операції з валютними цінностями, які виконуються суб'єктами валютних відносин.

Валютні кошти (валютні цінності) — валюта України, іноземна валюта готівкою, платіжні документи (чеки, векселі, тратти, депозитні сертифікати, акредитиви і т. ін.) в іноземній валюті, цінні папери (акції, облигації, купони до них, бони, векселі та інші) в іноземній валюті, золото та інші дорогоцінні метали у вигляді зливків, пластин і монет, а також сертифікати, облигації, варанти та інші цінні папери, номінал яких виражено у золоті, дорогоцінні камені.

Суб'єктами валютних відносин на території України є резиденти і нерезиденти. Вони мають право бути власниками валютних цінностей, що знаходяться на території країни та які знаходяться за межами території України, крім обмежених законодавством випадків.

До об'єктів валютних операцій, або ще валютних цінностей, відносять:

- валюту України (гривню) — грошові знаки у формі банкнот, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;
- іноземну валюту-іноземні грошові знаки у формі банкнот, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;
- платіжні документи, що виражені в іноземній валюті, — іменні чеки, що виражені в іноземній валюті, дорожні чеки, що виражені в іноземній валюті.

Для одержання валютної ліцензії банки повинні представити НБУ такі документи:

- 1) Заява на одержання валютної ліцензії з економічним обґрунтуванням необхідності здійснення валютних операцій

- 2) Банківську ліцензію і її копію
- 3) Бухгалтерську звітність за основний фінансовий рік та акт останньої ревізії
- 4) Довідку про технічну готовність банку для здійснення таких операцій

Важливу роль в організації здійснення валютних операцій відіграє Національний банк України, який видає відповідні *генеральні та індивідуальні ліцензії*.

Генеральні ліцензії видаються комерційним банкам та іншим кредитно-фінансовим установам України на здійснення валютних операцій, що не потребують індивідуальної ліцензії, на весь період дії режиму валютного регулювання. Уповноважені банки та інші кредитно-фінансові установи, які одержали генеральну ліцензію Національного банку України на здійснення операцій, пов'язаних з торгівлею іноземною валютою, мають право відкривати на території України пункти обміну іноземних валют, у тому числі на підставі агентських угод з іншими юридичними особами-резидентами.

Індивідуальні ліцензії видаються НБУ резидентам на розміщення валютних цінностей на рахунку (рахунках), відкритому (відкритих) за межами України

Однією з важливих операцій, які здійснюються з іноземною валютою, є торгівля нею. Торгівля іноземною валютою на території України резидентами і нерезидентами — юридичними особами здійснюється через уповноважені банки та інші кредитно-фінансові установи, що одержали ліцензію на торгівлю іноземною валютою Національного банку України, виключно на міжбанківському валютному ринку України.

Резиденти і нерезиденти — фізичні особи — мають право продавати чи продавати іноземну валюту уповноваженим банкам та іншим кредитно-фінансовим установам, які одержали ліцензії Національного банку України, або за їх посередництвом — іншим фізичним особам-резидентам.

Здійснення розрахунків між резидентами і нерезидентами в межах торговельного обороту у валюті України допускається за умови одержання індивідуальної ліцензії Національного банку України.

Велике значення при здійсненні валютних операцій мають валютні (обмінні) курси іноземних валют, виражені у валюті України, курси валютних цінностей, виражені в іноземних валютах, а також у розрахункових (клірингових) одиницях. Зазначені курси встановлюються Національним банком України за погодженням з Кабінетом Міністрів України.

Валютний курс – своєрідна форма ціни, яка сплачується в національній грошовій одиниці за одиницю іноземної валюти і визначає співвідношення між національною грошовою одиницею та іноземною валютою, виходячи із їх купівельної спроможності.

2. Відкриття і ведення валютних рахунків, характеристика банківських рахунків.

Для здійснення підприємствами України зовнішньоекономічних операцій необхідно відкрити рахунок в іноземній валюті.

Якщо юридична особа не має рахунку в банку, в якому обслуговується, то для відкриття поточного рахунку в іноземній валюті потрібно подати такі документи:

1. Заява про відкриття поточного рахунку установленої форми.
2. Копія свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи в органі виконавчої влади, іншому органі, уповноваженому здійснювати державну реєстрацію.
3. Копія належним чином зареєстрованого статутного документа (статуту, засновницького договору, установленого акту, положення).
4. Копія довідки про внесення юридичної особи до Єдиного реєстру підприємств і організацій України.
5. Копія документа, що підтверджує взяття юридичної особи на облік в органі державної податкової служби.
6. Картка із зразками підписів і відбитка печатки встановленого зразка.
7. Копія документа, що підтверджує реєстрацію юридичної особи у відповідному органі Пенсійного фонду України.

Якщо суб'єкт господарювання вже має в цьому банку поточний рахунок у національній валюті, і банком оформлена справа з юридичного оформлення рахунку, то відкриття нового поточного рахунку здійснюється за умов подання цим клієнтом заяви про відкриття поточного рахунку та засвідченої в установленому порядку картки із зразками підписів і відбитка печатки.

З перерахованих документів банком формується справа з юридичного оформлення рахунку, які залишаються в банку і зберігаються там, поки буде відкритий відповідний рахунок, а також протягом 5 років після закриття рахунку. Таким чином, "новими" документами є тільки заява про відкриття поточного рахунку, а також картка із зразками підписів і відбитка печатки, надана юридичною особою, і картка із зразками підписів, надана фізичними особами - підприємцями.

Якщо ідентифікація пройшла успішно і всі необхідні документи присутні, то між банком і суб'єктом укладається у письмовій формі договір банківського обслуговування, у якому, зокрема, визначаються умови і термін відкриття валютного рахунку, особливості його функціонування, а також розмір і умови оплати цієї послуги.

Після підписання договору працівник банку в заяві про відкриття поточного рахунку вказує дату відкриття і номер рахунку. Номер відкритого валютного рахунку також вказується в картці із зразками підписів.

Днем відкриття поточного рахунку в іноземній валюті вважається дата, зазначена на заяві про відкриття цього рахунку в розділі "Оцінки банку". До одержання банком повідомлення про постанову даного рахунку на податковий облік операції по ньому будуть здійснюватися тільки по зарахуванню засобів.

Валютні рахунки бувають:

- поточні;
- кредитні;
- депозитні (до 12 місяців);
- розподільчі.

Поточний рахунок - рахунок, який відкривається банком клієнту на договірній zasadі для збереження грошових коштів і для здійснення розрахунково-касових операцій застосовуючи платіжні інструменти згідно умов договору та вимог законодавства України.

Кредитні рахунки - відкриваються банками на договірній zasadі і призначаються для обліку кредитів, наданих шляхом оплати розрахункових документів або перерахуванням кредитних засобів на поточний рахунок позичальника відповідно до умов кредитних угод.

Розподільчий рахунок (транзитний) - на який зараховується виторг. Ще його називають гарантійним чи блокуючим.

Депозитні рахунки - відкриваються підприємством на певний строк, обумовлений договором, який укладається між власником рахунку і установою банку на певний строк, або без визначення такого строку під обумовлені відсотки (дохід) і належать поверненню клієнту згідно з законодавством України і умовами договору.

Відмовити у відкритті рахунку банк може, якщо суб'єкт не надасть повний пакет документів для своєї ідентифікації чи якщо він не згодний з умовами, відповідно до яких банк надає клієнтам свої послуги.

За відкриття валютних рахунків і здійснення операцій з них підприємство платить комісійну винагороду у валюті. Кожен уповноважений банк встановлює свої тарифи ставок комісійних винагород.

Крім того, банк стягує з підприємств суму у валюті в оплату поштово-телеграфних, комісійних винагород іноземних банків та інших витрат, фактично зроблених у зв'язку із здійсненням валютних операцій.

Іноземна валюта, що є на поточних валютних рахунках, може бути за розпорядженням власника:

- ✓ Переведена за кордон у прийнятій банківській формі з експортно-імпортних операцій.
- ✓ Перерахована на рахунок суб'єкта ЗЕД для наступного переводу за кордон для оплати імпортованих товарів.
- ✓ Перерахована на валютні рахунки іншим підприємствам (нерезидентам, першим посередникам, транспортним, страховим організаціям) в оплату товарів (наданих послуг), вироблених цими підприємствами.
- ✓ Використана на оплату заборгованості по кредитах в іноземній валюті, отриманих у банку, банківські комісії і поштово-телеграфні витрати.
- ✓ Використана на оплату витрат на відрядження, відповідно до чинних правил, а

- також на представницькі витрати.
- ✓ Для забезпечення експлуатаційних витрат за кордоном.
- ✓ Використана для продажу на внутрішньому ринку на УМВБ.

Усі надходження на користь резидентів в іноземній валюті (виручка, дивіденди), що надійшли на валютний рахунок за кордоном, незалежно від строків надходження, підлягають зарахуванню на валютні рахунки резидентів в українських уповноважених банках після сплати податків та інших зборів, що передбачені законодавством іноземної держави.

Банкам можуть бути відкриті рахунки в національній валюті двох типів: рахунки «Лоро» та рахунки «Ностро».

Рахунки «Лоро»- рахунки, які відкривають банки своїм банкам-кореспондентам, на які вносяться всі суми, що одержуються чи видаються за їх дорученням.

Рахунки «Ностро»— рахунки кредитної установи в банках-кореспондентах, на яких відображаються взаємні платежі.

Представництвам юридичних осіб-нерезидентів можуть відкриватись в уповноважених банках України рахунки двох типів: рахунки типу «Н» і рахунки типу «П».

Рахунок типу «Н»— це рахунок, який відкриваються дипломатичним, торговим і іншим організаціям, які користуються імунітетом, дипломатичними привілеями і не займаються підприємницькою діяльністю на Україні.

Рахунок типу «П»— це рахунок, який відкривається уповноваженим банком постійним представництвом іноземних компаній, які повністю або частково здійснюють підприємницьку діяльність на Україні.

Відкриття валютних рахунків дозволяється всім господарюючим суб'єктам України незалежно від форми власності.

3. Неторгові поточні операції уповноважених банків із іноземною валютою

Неторгові операції є операції з обслуговування фізичних осіб, що не займаються підприємницькою діяльністю, а також послуги, що надаються юридичним особам і не стосуються безпосередньо їх комерційної діяльності:

- купівля та продаж іноземної валюти через обмінні пункти;
- оплата платіжних документів у національній та іноземній валютах;
- інкасо готівкової іноземної валюти та платіжних документів у національній валюті;
- оплата переказів, що надходять фізичним особам з-за кордону;
- переказ коштів фізичних осіб за кордон;
- операції за поточними рахунками і вкладками фізичних осіб в іноземній валюті;
- операції з банківськими пластиковими картками;
- операції з дорожніми чеками.

Класифікація неторгових операцій в іноземній валюті

I. Залежно від суб'єкта надання послуг неторгового характеру вони поділяються на:

послуги, які надаються банківськими установам;
послуги компаній фірм, що займаються обслуговуванням пластикових карток, грошових переказів тощо, тобто послуги, що надаються іншими суб'єктами.

II. Залежно від типу клієнтів, що отримують послуги:

операції, що проводяться для юридичних осіб (сплата витрат на відрядження та операції з корпоративними пластиковими картками);
операції, що проводяться для фізичних осіб (фізичні особи можуть отримати весь спектр неторгових операцій).

III. Залежно від виду неторгові операції можна поділити на три групи:

Переказні операції — це такі операції, в основі яких лежить переказ коштів однієї особи на користь іншої, або трансформація грошових коштів особи для використання їх тією ж особою (операції з дорожніми чеками).

Конверсійні операції — купівля та продаж іноземної валюти через обмінні пункти.

Ведення валютних рахунків клієнтів (останнє частіше виступає складовою переказних операцій).

IV. Залежно від джерела фінансування можна визначити такі види неторгових операцій:

за рахунок власних коштів клієнта;
за рахунок кредитних ресурсів банку;
операції з кредитними картками;
змішані.

V. Залежно від місця здійснення це можуть бути операції, що проводяться на внутрішньому та міжнародному ринках.

VI. Залежно від джерел регулювання неторгові операції поділяються на:

операції, які регулюються законами України та нормативними актами НБУ;
операції, які регулюються міжнародними угодами;
операції, які регулюються міжнародними правилами;
операції, які регулюються змішаним чином (таке регулювання в Україні найбільш поширене).

VII. Залежно від виду валюти — операції, що проводяться в конвертованій або неконвертованій валюті.

VIII. Неторгові операції можна класифікувати за видом доходу, що отримує банк від їх здійснення:

комісійна винагорода (банк отримує її практично за всі види неторгових операцій);
проценти (такий дохід банк отримує по операціях з кредитними та дебетними картками з овердрафтом).

4. Торгові поточні операції уповноважених банків в іноземній валюті.

До поточних торговельних операцій належать:

1. Операції між юридичними особами-резидентами та юридичними особами-нерезидентами при здійсненні ЗЕД за торговельними операціями
2. Між юридичними особами-резидентами на території України, за умови наявності індивідуальної ліцензії
3. Операції на міжбанківському валютному ринку України
4. Оплата товарів з використанням чеків та пластикових карток

Порядок продажу-купівлі іноземної валюти на українському міжбанківському валютному ринку. Під торгівлею іноземною валютою на території України розуміють купівлю, продаж, обмін іноземної валюти, здійснення операцій із валютними деривативами (опціонами, ф'ючерсами тощо).

Суб'єктами міжбанківського валютного ринку України є: Національний банк України; уповноважені банки; уповноважені фінансові установи, що отримали індивідуальні ліцензії НБУ; валютні біржі

Суб'єкти міжбанківського валютного ринку України мають право купувати іноземну валюту для власних потреб (як за готівкові, так і безготівкові кошти) та за дорученням клієнтів (резидентів і нерезидентів), з метою перерахування іноземної валюти за межі України чи в інших випадках, що не суперечать чинному законодавству.

Клієнти-резиденти (юридичні особи та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності) мають право купити, обміняти іноземну валюту з метою здійснення розрахунків із нерезидентами за торговельними операціями, за імпортом продукції (послуг), а постійні представництва нерезидентів мають право купити, обміняти іноземну валюту з метою здійснення розрахунків із нерезидентами за неторговельними операціями на підставі таких документів:

- заява про купівлю іноземної валюти;
- договір з нерезидентом, оформлений відповідно до вимог законодавства України;
- вантажна митна декларація;
- акт (здавання-приймання тощо) або інший документ, який свідчить про надання послуг, виконання робіт;
- документи, що передбачені для документарної форми розрахунків;
- розрахунок витрат: на відрядження за межі України; на експлуатаційні витрати для транспортних засобів, що виконують рейси за межі України;
- для оплати праці працівників-нерезидентів, які згідно з укладеними договорами (контрактами) працюють в Україні;
- на перерахування страхових виплат, пенсій, міжнародних поштових переказів;
- інші документи, які використовуються згідно з міжнародною практикою.

Виконати заявки клієнта на купівлю-продаж валюти банк може такими способами:

- узяти участь у торгах Української міжбанківської валютної біржі (УМВБ) за дорученням клієнтів;
- укласти угоду щодо купівлі-продажу валюти на міжбанківському валютному ринку України (МВРУ) на замовлення клієнтів;
- виконати замовлення в межах одного банку за умови, що продавець і покупець є клієнтами даного банку;

■ продати клієнтові або викупити в нього валюту за власний рахунок у межах ліміту відкритої валютної позиції.

FOREX (від англ. FOReign EXchange) — міжбанківський валютний ринок, сформований в 1971 р., коли міжнародна валютна торгівля перейшла від фіксованих до плаваючих курсів валют. Торгівля відбувається шляхом обміну однієї валюти на іншу. За даними Всесвітнього банку міжнародних розрахунків щоденний об'єм операцій на цьому ринку у 2007 році становив \$3.2 трильйони.

Види угод на валютних ринках

На міжбанківському валютному ринку України і на міжнародних валютних ринках при торгівлі валютою суб'єкти цього ринку укладають касові (поточні) та строкові типи валютних угод

Типи валютних угод

✓ Поточні (касові) угоди:

Тод-угода (today) – поставка валюти здійснюється в день укладення договору;

Том-угода (tomorrow) якщо поставка валюти здійснюється першого робочого дня після дня укладення угоди.

Ці угоди можна назвати овернайт (overnight). Якщо поставка валюти здійснюється на другий робочий день після дня укладення угоди, то вона буде називатися *спот-угода (spot)*.

Валютний курс, за яким укладаються угоди на УМВР, називається спот-курсом, ризик зміни курсу тут невеликий.

✓ До строкових валютних угод відносять: форвард-угоди, ф'ючерсні угоди, валютні опціони і своп-угоди.

Форвардна угода – це угода між банком та клієнтом про купівлю або продаж певної суми іноземної валюти в установлений термін (або протягом встановленого періоду) за курсом, який визначається в момент укладення угоди. Поставка валюти здійснюється пізніше, ніж на другий день після дня укладення угоди,

Ф'ючерсна угода – це угода про майбутню поставку валюти за фіксованою на ринку ціною та уніфікованими умовами.

Валютний опціон – це цінний папір, який дає право його власникові (але не зобов'язує) на купівлю-продаж обумовленої суми інвалюти за фіксованим курсом на визначену дату або впродовж визначеного періоду в майбутньому.

Опціон типу «put» надає його власнику право продати певну кількість базового активу

Своп-угода – укладення угоди на купівлю-продаж валюти на умовах "спот" з одночасним укладенням угоди на продаж-купівлю на умовах "форвард".

5. Етапи проведення обмінних операцій.

Організація роботи обмінних пунктів, що є структурними одиницями комерційних банків, які виконали необхідні умови для їх відкриття і мають відповідні пункти валютної ліцензії, здійснюється з метою забезпечення валютного обслуговування фізичних осіб — резидентів і нерезидентів.

Операції обмінних пунктів уповноважених КБ можуть здійснюватись з:

- купівлі готівкової іноземної валюти;
- зворотного обміну невикористаної національної валюти на іноземну нерезидентам України за умови надання ними першого примірника довідки форми № 377 про продаж валюти банку;
- продажу готівкової іноземної валюти;
- конвертація (обмін) готівкової іноземної валюти однієї іноземної держави на готівкову іноземну валюту іншої іноземної держави.

Згідно з Положенням про пункти обміну валюти, затвердженим постановою Правління НБУ, режим роботи обмінного пункту встановлюється банком чи установою, що відкрила обмінний пункт самостійно, хоча тут існують і певні обмеження. Так, у прикордонних зонах, аеропортах, на морських і річкових вокзалах обмінні пункти повинні працювати не менш ніж 20 годин на добу, а режим роботи в інших місцях погоджується з адміністрацією установи, на території якої вони відкриті, але не менш ніж вісім годин на добу щоденно.

Операції з купівлі-продажу іноземної валюти здійснюються в порядку та за курсом, встановленим НБУ з можливістю 10 %-го відхилення. По цих операціях банком стягується комісійний збір у національній валюті, розмір якого встановлюється уповноваженим банком або установою, що отримала ліцензію НБУ, за погодженням з уповноваженим банком, з яким укладено агентську угоду.

Технологія проведення операцій через мережу обмінних валютних пунктів

Обмінні пункти здійснюють операції купівлі та продажу іноземної валюти для фізичних осіб — як резидентів так і нерезидентів України. Обмінні операції виконує касир обмінного пункту, за яким закріплюється штамп, що повинен мати такі реквізити:

- назву уповноваженого банку;
- місце його розташування;
- прізвище та ініціали касира.

Банк встановлює для обмінного пункту ліміт авансу в гривнях та іноземній валюті в розмірі, що забезпечує роботу пункту упродовж робочого дня, а також бланками суворої звітності. Цей ліміт може бути збільшено для безперервної роботи обмінного пункту у вихідні і святкові дні та в інших необхідних випадках. Якщо протягом робочого дня пункту обміну не вистачає готівки в іноземній або національній валюті, касир повідомляє про це уповноважений банк.

Протягом робочого дня при проведенні операцій обміну валют касир керується

розпорядженням про встановлення курсів валют, затвердженим начальником валютного підрозділу або особою, що його заміщає. Обмін валюти здійснюється касиром з обов'язковим оформленням бланків суворої звітності за формами № 377 та № 377-А та занесенням змісту операцій у комп'ютер.

Фізичній особі-нерезиденту касиром надається довідка за формою № 377. Довідка виписується у двох примірниках: перший надається фізичній особі, другий залишається в документах дня. Касир має право провести зворотний обмін при пред'явленні першого примірника довідки за формою № 377 з будь-якого обмінного пункту України. Сума зворотного обміну не може перевищувати розмір обміну, що вказаний у довідці. При цьому перший примірник залишається в пункті обміну валют.

Фізичній особі-резиденту касиром надається квитанція за формою № 377-А. Довідка виписується у двох примірниках: перший надається фізичній особі, другий залишається в документах дня. Одночасно з виписуванням довідок робиться запис у реєстрі купівлі-продажу іноземної валюти, окремо — з операцій продажу та купівлі. Операції купівлі-продажу іноземної валюти вносяться у комп'ютер.

Відповідно до вимог НБУ в пункті обміну необхідно вести два реєстри-журнали суворої звітності для обліку операцій з купівлі-продажу іноземної валюти:

- 1-й реєстр-журнал — по операціях купівлі іноземної валюти;
- 2-й реєстр-журнал — по операціях продажу іноземної валюти.

По закінченні операційного дня касир підраховує загальну суму прийнятої і виданої іноземної валюти та гривень, робить відповідні записи в журналах-реєстрах, та формують інкасаторську сумку.

Щоденно у встановленому банком порядку касир здає в касу уповноваженого банку залишок іноземної валюти і гривень, що перевищує ліміт, необхідний для роботи обмінного пункту, зробивши відповідні бухгалтерські записи.

Грошові білети в іноземній валюті підлягають купівлі і прийому в платежі при збереженні *основних ознак платіжності*: найменування емісійного банку; номери і серії; вартості цифрами та літерами; основного малюнка (портрета) лицьової та зворотної сторін, а також елементів захисту від підробки (водяного знаку, впресованих у папір кольорових волокон і дисків, ниток тощо).

Не підлягають купівлі і прийому в платежі грошові білети (платіжні документи) з такими пошкодженнями:

- розірвані на частини і склеєні;
- які змінили початкове забарвлення (залиті фарбою, чорнилом, мастилом, ті, що побували у воді і хімічних речовинах, тощо);
- обпалені, які не зберегли основних ознак платіжності;
- які мають значні пошкодження навмисного характеру (змінені основні малюнки, наприклад, портрети людей, мають місце чорнильні написи, вилучена захисна нитка тощо).

6. Міжнародні розрахункові операції.

Міжнародні розрахунки - це система організації та регулювання платежів у сфері міжнародних економічних відносин на основі зовнішньоторговельних контрактів.

Оплата зовнішньоторговельних контрактів відбувається в одній із загальноприйнятих форм розрахунків:

- банківським переказом;
- розрахунки за відкритим рахунком;
- інкасо;
- акредитивом.

Контрагенти можуть передбачити в контракті найбільш доцільну для них форму розрахунку з урахуванням чинного законодавства та технічних можливостей.

У здійсненні розрахунків, пов'язаних з обслуговуванням зовнішньоекономічної діяльності резидентів, важливе місце, крім платіжних документів, приділяється комерційним, страховим та іншим документам, а також умовам поставки товарів відповідно до міжнародних правил, затверджених міжнародною торговельною палатою (INCOTERMS).

Поширенішою формою є *банківський переказ* - просте доручення банку своєму банківсько-кореспонденту виплатити певну суму коштів за дорученням та за рахунок переказодавця іноземному одержувачеві із зазначенням способу відшкодування виплаченої суми.

Банківський переказ здійснюється за допомогою платіжних доручень, адресованих одним банком іншому.

Банківський переказ – найпоширеніша форма розрахунків у зовнішній торгівлі в Україні і використовується під час авансових платежів (попередня оплата) за товарними документами, переказування штрафів, погашення заборгованості та ін.

Однією із форм платежів є здійснення їх через так званий *відкритий рахунок*, який передбачає ведення партнерами один для одного відкритих рахунків, де обліковуються суми поточної заборгованості.

Розрахунки при відкритому рахунку – це форма розрахунків, при якій відсутні надійні гарантії для експортера, котрий направляє на адресу покупця товар і товарні документи, а імпортер протягом обумовленого терміну повинен переказати на рахунок експортера гроші.

Особливістю цієї форми розрахунків є те, що товаророзпорядчі документи надходять до імпортера прямо, минаючи банк, у зв'язку з чим весь контроль за своєчасністю платежів покладається на учасників угоди, передусім на експортера.

Ще одна особливість цієї форми розрахунків - рух товарів випереджує рух валютних коштів.

Порядок погашення заборгованості за відкритим рахунком залежить від угоди між контрагентами. За регулярних поставок сторони можуть домовитись, що розрахунки між ними здійснюватимуться не за кожною окремою партією товару, а у відповідні терміни - зазвичай наприкінці місяця або кварталу. Якщо поставки товарів взаємні, то можливий залік вимог на без валютній основі.

Інкасо – це банківська операція, коли банк за дорученням свого клієнта і на основі розрахункових документів отримує грошові суми від покупця з подальшим зарахуванням цих сум на рахунок свого клієнта. Для експортера все-таки інкасо є вигідною формою розрахунків, так як такі операції до певної міри гарантують до того моменту, як імпортер отримає товар.

Чисте інкасо означає інкасо фінансових документів, які не супроводжуються комерційними документами.

Документарне інкасо – це інкасо фінансових документів, які супроводжуються комерційними документами, або інкасо тільки комерційних документів.

На відміну від акредитивної форми, банки за документарним інкасо не беруть на себе зобов'язань здійснити платіж. Їх відповідальність зводиться здебільшого до переказування і вручення документів проти оплати чи акцепту, але без власного зобов'язання здійснити платіж, якщо покупець не виконає або не зможе виконати своїх зобов'язань за інкасо.

Міжнародні валютні відносини – являють собою систему відносин, що виникають з приводу проведення різноманітних обмінних операцій з грошима різних країн, здійснюваних з метою міжнародних розрахунків за продукцію.

При проведенні валютних операцій - укладають валютні угоди, котрі являють собою домовленості про обмін грошей однієї країни на гроші іншої.

Валютний курс – це ціна грошової одиниці однієї країни, вираженої в грошовій одиниці іншої країни.

Валютний паритет – це співвідношення між валютами різних країн, що встановлюється законодавчо. Валютні паритети знаходяться в основі валютних курсів, які інколи відхиляються від паритетів.

Котирування валют – це встановлення курсів іноземних валют у відповідності з діючими законодавчими нормами і практикою.

Конвертованість валюти – це здатність валюти обмінюватись на інші валюти:

а) вільноконвертовані валюти – це валюти, які вільно і необмежено обмінюються на інші валюти.

б) частковоконвертовані валюти – це валюти, які обмінюються на деякі інші валюти.

в) неконвертовані валюти – це валюти, які діють у межах однієї країни і не обмінюються на інші валюти.

У межах поняття конвертованості валют лежить поняття:

Резервна валюта – це валюта, яка використовується для обслуговування міжнародних розрахунків при зовнішньоторговельних операціях, іноземних інвестиціях і при визначенні світових цін. Роль резервних валют виконують: долар США, фунт стерлінгів, німецька марка, швейцарський франк, японська єна.

Формою існування валютного курсу є валютний режим.

Фіксований режим – передбачає здійснення обміну однієї валюти на іншу на основі чітко визначеного валютного паритету.

Плаваючий режим – передбачає обмін однієї валюти на іншу в залежності від попиту та пропозиції. Міжнародні валютні розрахунки.